

Alergény v životnom prostredí

O súvislosti medzi znečistením ovzdušia a nárastom výskytu alergií už dnes nikto nepochybuje. Prvé miesto z hľadiska vplyvu cudzorodých látok na rozvoj alergií majú splodiny z áut, najmä dieselových motorov. Čiastočky z dieselových výparov sú totiž schopné na seba naviazať peľ a zvýšiť tak ich životnosť a agresivitu. Z tohto dôvodu sú peľe v okolí dopravných uzlov mimoriadne agresívne.

Globálne otepľovanie nie je len ekologický, ale v prípade alergií aj zdravotný problém. Stály nárast priemernej teploty spôsobuje rýchlejšie zakvitnutie stromov a predlžujúcu sa peľovú sezónu, pričom sa postupne začína vytrácať klasické delenie peľových sezón jednotlivých stromov, tráv a bylín. Čoraz viac pacientov v tejto súvislosti trpí pretrvávajúcimi prejavmi ochorenia aj mimo hlavných peľových sezón – niekedy je to tri až štyrikrát do roka, inokedy dokonca celoročne.

Rizikové faktory životného prostredia môžeme rozdeliť na tzv. *vnútorné* - domácnosť, pracovné prostredie, škola a *vonkajšie* - vplyvy z okolitého prostredia. Mestský človek strávi 80 - 90 % času v uzavretom priestore, ktorý má svoju vlastnú mikroklimu, ktorú ovplyvňujú fyzikálne, chemické a biologické faktory.

Fyzikálne faktory sú: vlhkosť, teplota, ionizujúce a neionizujúce žiarenie...

- K *chemickým faktorom* patria znečisťujúce latky anorganického pôvodu (napr. oxidy dusíka, uhlíka, síry), latky organického pôvodu (polycyklické aromatické uhľovodíky), prchavé organické latky (ako napr. formaldehyd)
- K *biologickým faktorom* patrí peľ, roztoče, šváby, zvieracie alergény, plesne, vírusy, baktérie a ine.
- **Peľ** je jeden z najčastejších alergénov, pochádza prevažne z vetroopelivých rastlín. Vietor ich prenáša na veľké vzdialenosti . V našich podmienkach sa objavujú prvé prejavy peľovej alergie už v januári, keď začína kvitnúť lieska a pretrvávajú do neskorej jesene do ukončenia kvitnutia burín. Dominujúcim peľovým alergénom strednej Európy je peľ tráv, ale narastá význam stromov a burín.
- **Roztoče** sú súčasťou domáceho prachu, ktorý je tvorený chemickými zlúčeninami, mikroorganizmami, plesňami, ľudskými a zvieracími výlučkami, lupinami a ďalšími latkami.

V domácnostiach sa najviac zdržujú v posteľnej bielizni, matracoch, kobercoch a v čalúnenom nábytku.

- Významným alergénom sú **plesne**, ktoré sú vo vnútornom aj vo vonkajšom prostredí. Majú radi teplo a vlhko. Vyskytujú sa po celý rok.
- Ďalším významným faktorom podieľajúcim sa na vzniku alergií a astmy je tabakový dym. Tabakový dym stimuluje tvorbu špecifických protilátok, tzv. imunoglobulínov, ktoré sa viažu na alergény a spúšťajú alergickú reakciu. Fajčenie rodičov významne zvyšuje riziko respiračných chorôb u detí vrátane zápalov priedušiek, chronického kašľa a astmy. Podobne deti žien, ktoré fajčia počas dojčenia, majú významne vyšší výskyt atopického ekzému, výskyt astmy u týchto detí je dokonca dvojnásobne vyššia v porovnaní s deťmi nefajčiacich matiek.

Ako možno ovplyvniť environmentálne znečistenie? V podstate len makro- zmenami ako sú zmeny v legislatíve, úpravou technologických procesov a postupov, vyradením najviac znečisťujúcich prevádzok z činnosti. Napríklad možno odkloniť dopravu pri hrozbe smogového zamorenia určitej oblasti.